

002/16 AUSTÅA

FYLKE: Hedmark

Kommune: Grue, Åsnes, Våler og Stange

Nedbørfelt: 168 km²

Toppunkt: 636 moh.

Utløpspunkt: 149 moh.

Marin grense: ca 205 moh.

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 28b

Auståa ligger på vestsiden av Glomma mellom Flisa og Kirkenær.

Området har kontinentalt klima. Årsnedbøren ligger mellom 600 og 700 mm hvorav nesten halvparten kommer i perioden juni-september.

Hovedvassdraget renner gjennom flere større sjøer før utløp i Glomma, 9 km sør for Flisa sentrum. Lengst i nordvest ligger Eidsmangen, som har flere mindre tilløpsbekker. Snaråa og Vollåa er de to største. En kort elvestrekning skiller dette vannet fra Vålmangen. Ostjernet er en nordlig utløper av Vålmangen. Fra dette innsjøsystemet renner elva som her heter Veståa sørøstover, og før utløp i Glomma renner den ut i Hukusjøen som er nedbørfeltets største innsjø med et areal på i overkant av 2,5 km². Vannet er langt og smalt og strekker seg i nord-sør-retning. Det har tidligere vært regulert til fløtningsformål og har fortsatt høyere vannstand enn naturlig. Fra utløp i nordøstre del av vannet renner elva, nå kalt Auståa, rolig gjennom kulturlandskap til utløp i Glomma. Hele nedbørfeltet ligger under tregrensen. Landskapet er småkupert med lave skogåser, myrer og innsjøer.

Auståa ligger i den nordlige delen av det sørøst-norske grunnfjellsområdet. Vassdraget følger et strøk med tungt forvitrelige bergarter av vulkansk opprinnelse. I sørvest berører feltet et område med øyegneis/øyegranitt.

Blåbærgranskog dominerer, men i de øvre deler av feltet er det også store arealer med fattig minerogen myr.

Nedre del av vassdraget har forholdsvis tett bosetning med et godt utbygd veinett. De tekniske inngrepene er konsentrert til disse områdene. Indre deler har noe skogsbilveier og hytter/skogshusvære, men har stort sett et lite berørt preg.

Naturfaglige verdier

Av alle fagfeltene blir Auståa karakterisert som et meget godt egnet typevassdrag for den sørlige delen av Glommavassdraget. Med unntak av Kynna, lenger øst, finnes det ikke vernede vassdrag i denne regionen. Rotna (312/1) drenerer områder med andre naturtyper og tilhører en annen naturgeografisk region.

De øvre villmarkspregede deler av nedbørfeltet ligger innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet Vestmarka (NOU 1986:13). Det kan være vanskelig å finne skogsområder i lavereliggende strøk av Østlandet som er mindre påvirket av tekniske inngrep.

Geofag

Materialdekket i nedbørfeltet er vesentlig morene, med unntak av området nær utløpet i Glomma som ligger på Glommas elveslette. Vassdraget omfatter bare mindre fluviale

formelementer og har et dreneringsmønster betinget av berggrunnsstrukturen. Det er ikke observert forekomster av spesiell geofaglig interesse i vassdraget. Vassdraget har typeverdi.

*Liten verneverdi **

Botanikk

Nedbørfeltet har liten artsrikdom og få, men dominerende vegetasjonstyper. Produktiviteten er generelt liten. Kantsoner og små skogholt er bevart der elva renner gjennom kulturlandskap. Nedbørfeltets vestlige del er derimot dominert av småkupert blåbærgranskog med store områder med fattig minerogen myr i høyereliggende områder. Auståa er egnet som typevassdrag.

*Middels verneverdi ***

Landfauna

Forekomsten av våtmarksfugler er typisk for denne delen av Østlandet. Artsrikdom og tetthet synes å være middels stor. Gluttsnipe hekker her nær sørgrensen av sitt utbredelsesområde. Trane hekker trolig i området, men ellers er ingen sårbare eller sjeldne arter påvist.

Det er ikke foretatt omfattende viltbiologiske undersøkelser. Artsinventaret i nedbørfeltet antas å være representativt for regionen og skiller seg lite fra hva en ellers finner i tilstøtende, store skogområder.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Auståa ligger i den delen av Hedmark hvor vannet har lavest pH (pH 5,2-5,6), lavt elektrolyttinnhold og relativt høyt sulfatinnhold. Dette er forårsaket bl.a. av naturgitte forhold.

Krepsdyr- og bunndyrfaunaen har likhetstrekk med andre vassdrag innenfor grunnfjellsområdet.

Gjedde og abbor er vanligste fiskeslag. Øvre deler av vassdraget har en tynn ørretbestand. En demning hindrer oppvandring av fisk fra Hukusjøen. Auståa er et aktuelt typevassdrag for områdene mellom Odalen og Elverumstraktene.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Gårdsbosetningen i området går tilbake til middelalder, muligens til jernalder. Utmarksbruken kan ha lang tradisjon. På 1600-tallet skal det ha blitt etablert en liten Finskog nord for Hukusjøen. Mye av gårdsbebyggelsen langs nedre del av vassdraget er fra begynnelsen av 1900-tallet, men her er også eldre hus. Mange bygningsmiljøer er typiske for Solør. I mellomkrigstida ble det ryddet endel bureisningsbruk øverst i bygda. I utmarka er det mange setrer og setergrender, som etter nedlegginga på 1920-30-tallet i stor grad ble brukt som skogshusvær og stall i skogsdrifta. Skogsdrift og fløting har vært viktige næringer med lange tradisjoner. Ca 1740 ble det anlagt dam i Eidsmangen, seinere ble det bygd dammer i hele vassdraget, også flere myrdrag ble demmet opp. En god del av dam- eller fløtekoiene står fortsatt. Her er rester etter sager og møller.

Kulturminnene fra nyere tid er typiske for distriktet. De kan belyse en omfattende skogsdrift og annen bruk av utmarka. Kulturminnene har kulturhistoriske verdier i lokal

sammenheng. Mange har funksjonell tilknytning til vassdraget.

*Middels verneverdi ***

Friluftstinteresser

Vassdraget er egnet til tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som fotturer, skiturer, bærturer, bading, jakt og fiske. Det er særlig områdene fra Eierholen og vestover som brukes til turer sommer og vinter. Her finnes merkede stier og oppkjørte løyper. De fleste vannene brukes til bading. Området brukes hovedsakelig som nærfriområde og ferieturområde av lokalbefolkningen og hytteeiere.

De øvre villmarkspregede deler ligger innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet Vestmarka. Disse delene representerer et stort potensial som friluftsområde.

*Middels verdi ***

Landbruksinteresser

Områdene langs nedre del av Auståa er dominert av gode jordbruksarealer. Bare svært begrensede landbruksarealer er i dag påvirket av vannføringen i Auståa. Enkelte lavereliggende landbruksareal ved nordre del av Hukusjøen har vanskelige dreneringsforhold og er flomutsatte. Arealene langs øvre del av vassdraget består nesten utelukkende av ikke dyrkbar skogsmark som ikke er særlig påvirket av de naturlige variasjonene i vannføringen i elva. Utviklingsmulighetene er særlig knyttet til jordbruket. En eventuell senkning av Hukusjøen til normal vannstand vil kunne bedre dreneringsforholdene for en del landbruksareal i nordre del av Hukusjøen.

*Meget stor verdi *****